

Kačji pastirji Mestne občine Maribor

Besedilo: Nina Erbida

Mini atlas kačjih pastirjev Mestne občine Maribor je 52-stranska knjižica formata A5, ki jo je leta 2018 izdalo Društvo študentov naravoslovja (DŠN) in je nastala kot rezultat terenskih popisov kačjih pastirjev DŠN in Slovenskega odonatološkega društva (SOD), ki so v Mestni občini Maribor potekali v letih 2017 in 2018.

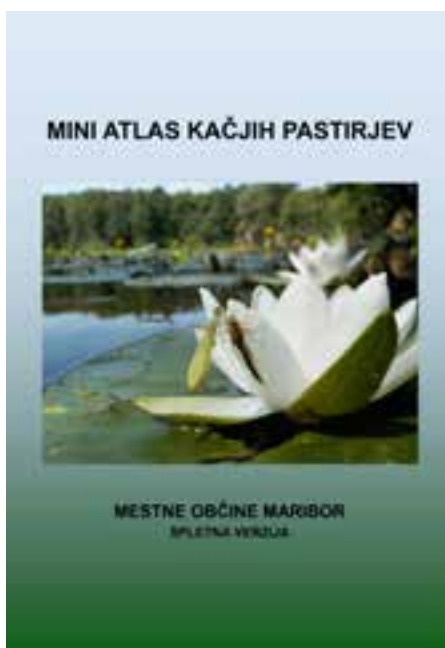
V knjižici najdemo uvodoma več informacij o nastanku in zgradbi mini atlasa, kačjih pastirjih in metodah dela. V nadaljevanju so z opisom in zemljevidom na kratko predstavljene proučevane vode, večino knjižice pa zaseda predstavitev vrst; vsaki je namenjena ena stran. Predstavljene so s fotografijo, kratkim opisom, ocenjeno pogostostjo v občini in zemljevidom najdb v času projekta. Na koncu knjižice je seznam vrst, ki smo jih našli v okolici občine – nekatere od teh pričakujemo tudi še znotraj mariborske občine. Knjižice ne bi bilo brez avtorjev fotografij vrst, ki so nam svoje fotografije nesebično in brezplačno dali v uporabo.

Spletna različica knjižice je dostopna na spletni strani DŠN, društvu pa delita tiskane izvode. Za svoj izvod se lahko obrnete tudi na nina.erbida@gmail.com.

Ideja o predstavitvi kačjih pastirjev v taki obliki je nastala kot posledica razpisa Mestne občine Maribor za financiranje projektov na tematiko voda, na katerega so se mariborski študenti naravoslovja prijaviili v projektne partnerstvu s SOD. Naš cilj je bil, da preverimo stanje razširjenosti kačjih pastirjev v našem drugem največjem mestu ter napravimo osnovni priročnik za nadaljnje raziskave in ukrepe, zbrane v ideji, poimenovani »mini atlas«. Področje urbane biodiverzitete je zadnja leta za raziskovalce popularno, saj čedalje več ljudi spoznava »naravo« le v mestnih naseljih, obenem pa je urbanizacija eden izmed najbolj ogrožajočih faktorjev pri čedalje opaznejšem izginjanju vrst. Enako velja tudi za favno kačjih pastirjev urbanih naselij, katere proučevanje poteka v sklopu mnogih iniciativ. Na podlagi teh se je SOD leta 2014 in 2015 lotil popisa kačjih pastirjev Ljubljane, tokrat pa smo na pobudo DŠN to delo razširili še na Maribor.

Na mlaki pod Pekrsko gorco smo popisali največ vrst kačjih pastirjev. (foto: Nina Erbida, 22. VI. 2016)

Naslovnica knjižice *Mini atlas kačjih pastirjev Mestne občine Maribor* izpod rok Nine Erbida in Aleša Tomažiča.

Projekt je imel tudi izobraževalno plat. Organizirali smo izobraževalno-ustvarjalne delavnice na stojnici v centru mesta, na Fakulteti za naravoslovje in matematiko smo postavili fotografsko razstavo, izdelali smo samostojni plakat o kačjih pastirjih Maribora in po občini vodili ogleda za študente in osnovnošolce.

S terensko opremo in določevalnimi ključki, kupljenimi v okviru projekta, z dvema usposobljenima popisovalcema z željo po terenu in odkrivanju raznolikosti odonatne favne ter vodnih teles in nekaj študenti, zainteresiranimi za pridobivanje novega znanja, smo lahko začeli s tereni. Izbrali smo 24 vod, ki smo jih v času dvoletnega projekta obiskali vsaj trikrat – spomladi, poleti in jeseni –, da bi tako čim bolj zajeli celotno sezono pojavljanja odraslih kačjih pastirjev. Med izbranimi vodami najdemo pester izbor habitatov, saj smo zajeli mlake, ribnike, potoke, kanal ali dva in na več mestih reko Dravo. Lokacije so naključno raztresene po občini, v bolj ali manj urbaniziranih delih, v samem središču mesta pa si nismo izbrali nobene.

V projektu smo popisali 33 vrst kačjih pastirjev, med katerimi je bilo osem novih za Mestno občino Maribor, šestih poprej znanih vrst pa nismo potrdili. Prvič smo tu popisali prisojnega zimnika (*Sympecma fusca*), povodnega škratca (*Coenagrion scitulum*), velikega rdečekockca (*Erythromma najas*), višnjevo devo (*Aeshna affinis*), deviškega pastirja (*A. isoceles*), modroritega spremljevalca (*Anax parthenope*), lisastega ploščca (*Libellula quadrimaculata*) in črnega ploščca (*L. fulva*).

Sprehod z nadobudnimi mladimi ob Treh ribnikih. (foto: Nik Šabeder, 13. VIII. 2018)

Deviški pastir *Aeshna isoceles* (Müller, 1767)

Deviški pastir. Avtor: Robi Sovič

Deviškega pastirja smo videli le na nekaj lokacijah, vedno v majhnem številu. Na večjih jezerih nedaleč od Maribora je bolj pogost (Perniško jezero, Slivniški ribniki...). Je spomladanska vrsta kačjega pastirja, ki jo najdemo ob stoječih in počasi tekočih vodah, a le, če je ob vodi prisotno visoko rastlinje kot je trstičevje, rogoz ali celo obvodno grmovje. V občini Maribor jo boste težko videli.

Ocenjena pogostost: ZELO REDEK

28

Prikaz strani v *Mini atlasu kačjih pastirjev Mestne občine Maribor*, kjer je predstavljen v občini prvič popisani deviški pastir (*Aeshna isoceles*).

Šest v projektu popisanih vrst je z rdečega seznama, vse s statusom ranljive vrste. Najbolj vrstno pestre vode so bile mlake pod Pekrsko gorco sredi agrikulturnih površin, drugi od Treh ribnikov v Mestnem parku ter ribnik v Vinarju. Skupaj je bilo tako doslej na območju občine popisanih 39 vrst kačjih pastirjev.

Sestava vrst v urbanih okoljih po Evropi se nagiba k večji homogenosti, kjer najdemo manj habitatnih specialistov. V Mestni občini Maribor še živi nekaj vrst s specifičnimi habitatnimi zahtevami, zahvaljujoč sicer malemu številu lepih ozelenelih lokacij brez ali z zelo malo ribami. Na obrobju občine najdemo nekaj neokrnjenih odsekov gozdnih potokov, primernih za obstoj velikega studenčarja (*Cordulegaster heros*).

Čeprav smo iskali tako odrasle kot tudi ličinke in leve, naši rezultati večinoma temeljijo na pojavljanju odraslih kačjih pastirjev, saj z ostalima stadijema nismo imeli pretirane »sreče«. Zagotovo se nam je izmuznila še katera vrsta, prav tako pa še zdaleč nismo uspeli popisati vseh vod. Za nadobudne odonatologe je tako v Mariboru še dosti dela in možnosti za odkrivanje novega. 🦋

PROUČEVANJE KAČJIH PASTIRJEV

V Slovenskem odonatološkem društvu (SOD) zbiramo podatke o prisotnosti kačjih pastirjev pri nas, saj lahko z boljšim poznavanjem razširjenosti vrst pripomoremo tudi k njihovemu ohranjanju. Zato vas vabimo, da z nami delite svoje znanje o pojavljanju vrst. Seveda z veseljem pomagamo vsem ljubiteljem narave pri določanju vrst na podlagi poslanih fotografij, ki jim je za lažje določanje treba dodati tudi datum posnetka in natančno lokacijo. Svoja opažanja lahko posredujete na <http://www.biportal.si>. Vabljeni tudi k udeležbi na naših dogodkih.

Slovensko odonatološko društvo

Verovškova 56, 1000 Ljubljana

Facebook:

Slovensko kačjepastirsko društvo

Telefonska številka:

041 518 122

E-mail:

nabiralnik@odonatolosko-drustvo.si